

Sygn. akt III AUa 758/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2013 r. w Szczecinie

sprawy B. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W..

o przyznanie renty

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 lipca 2012 r. sygn. akt VI U 1185/09

1. oddała apelację,
2. przyznaje radcy prawnemu T. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Szczecinie kwotę 120 (sto dwadzieścia złotych) powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygnatura akt III AUa 758/12

UZASADNIENIE

Ubezpieczona B. A. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. W. z dnia 27 listopada 2009 r. odmawiającej przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu podała, że nie zgadza się z decyzją pozwanego ustalającą jej częściową niezdolność do pracy, która z uwagi na jej pogarszający się stan zdrowia i ustalony znaczny stopień niepełnosprawności, jest dla niej krzywdząca.

Pozwany - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W.. wniósł o oddalenie odwołania, powołując się na orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z 28.10.2009r. ustalające, iż ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy od

31.03.2009 r. okresowo do 30.11.2012 r. W uzasadnieniu wskazał iż niezdolność do pracy ubezpieczonej nie powstała w okresie ubezpieczenia ani w ciągu ostatnich 18 miesięcy od dnia jego ustania.

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2012 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń oddalił odwołanie, przyznał radcy prawnemu T. K. od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Gorzowie Wielkopolskim kwotę 120,00 złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu i nie obciążył ubezpieczonej zwrotem kosztów procesu na rzecz pozwanego.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

B. A. urodzona (...) posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące — bez wyuczonego zawodu. Udowodnione przez ubezpieczoną okresy składkowe i nieskładkowe wynoszą łącznie 23 lata, 06 miesięcy i 1 dzień. Przez okres zatrudnienia świadczyła pracę jako: nauczyciel (od 01.12.1973 r. do 22.02.1974 r.), referent (od 18.04.1974 r. do 31.08.1975 r.), referent eksploatacyjnego (od 17.09.1975 r. do 17.01.1976 r.), instruktor organizacyjno- gospodarczy (od 19.01.1976 r. do 30.06.1976 r.), inspektor w dziale reklamacji (od 01.07.1976 r. do 31.03.1983 r. - w tym od 21.04.1980 r. do 31.03.1983 r. przebywała na urlopie wychowawczym), inspektor- starszy referent (od 01.04.1983 r. do 11.06.1984 r.), woźna oddziałowa (od 01.09.1984 r. do 31.08.1990 r.), kucharka- sprzątaczką (w latach 01.09.1990 do 30.11.1993) .

W okresie od 02.12.1993 r. do 02.06.1994 r. była zarejestrowana w Urzędzie Pracy jako bezrobotna, pobierała w tym okresie z tego tytułu zasiłek. Od dnia 01.03.1994 r. do dnia 31.07.1994 r. pobierała rentę inwalidzką, 3 grupy inwalidów (decyzja z dnia 29.07.1994 r).

W okresie od 01.03.1996 r. do 30.06.1996 r. pracowała jako pomoc apteczna na 1/2 etatu, a od 1.07.1996 r. do 30.09.1996 r. oraz od 01.10.1996 r. do 31.12.1996 r. w pełnym wymiarze.

W dniu 12.11.1996r. decyzją ZUS, otrzymała rentę inwalidzką, a od dnia 01.10.1997 r. pracowała jako strażnik. Od dnia 01.12.1997 r. do 24.12.1998 r. pracowała jako sprzątaczką. Z dniem 30.08.2000 r. prawo do renty ustało. Od dnia 01.09.2000 r. do 31.08.2003 r., decyzją z dnia 29.08.2000 r. ZUS przyznał ubezpieczonej rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a następnie na okres od 01.10.2003 r. do 31.07.2006 r. Z dniem 31.08.2006r. decyzją ZUS odmówiono ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W wyniku odwołania B. A. od powyższej decyzji Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 30.11.2010 r. oddalił odwołanie, a wyrok ten uprawomocnił się z dniem 22.12.2010 r.

Kolejny wniosek o z dnia 31.08.2007 r. o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy, spotkał się z decyzją odmowną z dnia 28.12.2007r.

Z dniem 17.12.2008 r.. B. A. złożyła ponownie wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Orzeczeniem Komisji Lekarskiej z dnia 28.10.2009 r., ubezpieczona, została uznana za częściowo niezdolną do pracy na okres od 31.03.2009 r. do 30.11.2012 r., jednakże z powodu tego, że niezdolność do pracy nie powstała w okresie ubezpieczenia ani po upływie 18 miesięcy od jego ustania odmówiono ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, decyzją z dnia 27.11.2009 r.

Biegli lekarze J. W., J. J., E. J. J., T. K., H. K. w opinii lekarskiej sporządzonej po badaniu B. A. w dniu 07.09.2010 r. rozpoznali wadliwie wygojone złamanie przedramienia prawego z ograniczeniem ruchomości nadgarstka, zeszywnienie kolana prawego w wyproście, zmiany zwyrodnieniowe obu bioder z ograniczeniem ruchomości i zespołem bólowym, zespół bólowy lędźwiowy w przebiegu zaawansowanych zmian zwyrodnieniowych, neurastenię miernie nasiloną, uzależnienie od leków nasennych, nadciśnienie tętnicze, obserwację w kierunku zespołu jelita drażliwego, polip jelita grubego (kątnicy) zmianę łagodną, przebytą zakrzepicę prawej kończyny dolnej, urosepsę przebytą od odmiedniczkowego zapalenia nerek- obecnie w okresie wydolności nerek, kamicy nerkową, otyłość prostą z nadwagą około 22 kg. W opinii biegli stwierdzili, iż badana jest całkowicie niezdolna do pracy od 31.03.2009 r. na okres 3 lat.

Przewodniczący Komisji Lekarskich ZUS złożył zastrzeżenia do wydanej opinii, wniósł o jej uzupełnienie w dniu 28.10.2010r.

W opinii uzupełniającej z dnia 22.12.2010 r. biegli lekarze odnosząc się do zastrzeżeń ZUS i oświadczenia wnioskodawcy dotyczących jej kwalifikacji podtrzymali swoją opinię w całości.

Biegli sądowi A. G.- neurolog, J. R.- specjalista medycyny pracy, J. N.- ortopeda w opinii sporządzonej po badaniu B. A. w dniu 27.06.2011 r. rozpoznali zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa, małą skoliozę idiopatyczną piersiowo-lędźwiową w prawo, przebyte otwarte złamanie kości przedramienia prawego w 2009 r., przebyte złamanie nasady dalszej kości prawego przedramienia w 1994 r., zmiany zwyrodnieniowe stawów biodrowych, małe zmiany zwyrodnieniowe prawego stawu kolanowego, przykurcz wyprostny stawu, przebyte zwichnięcie rzepki prawej ze złamaniem dolnego bieguna w 2009 r., wadę wzroku w korekcji okularowej, niedosłuch bez znaczenia orzeczniczego i nadciśnienie tętnicze.

W orzeczeniu biegli uznali B. A. za częściowo niezdolną do pracy od 31.03.2009 r. do 31.12.2012 r.

Kolejni biegli H. M.- ortopeda, B. M. - neurolog, B. B. specjalista medycyny pracy, G. K. — nefrolog i G. B. - psychiatra w opinii sporządzonej po badaniu w dniu 12.03.2012 r. rozpoznali zespół neurasteniczno- subdepresyjny, przebyte złamanie kości przedramienia prawego oraz złamanie dalszej nasady kości promieniowej w miejscu typowym z ograniczeniem ruchomości stawu nadgarstkowego, ograniczenie ruchomości stawu kolanowego po niedawno przebytej osteotomii (09.11.2011 r.), przesunięcia guzowatości piszczeli, początkowe zmiany zwyrodnieniowe lewego stawu biodrowego, otyłość, nadciśnienie tętnicze, przebyte w 2008 r. ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek. W orzeczeniu końcowym biegli uznali badaną za częściowo niezdolną do pracy od 09 listopada 2011 r. (dzień zabiegu operacyjnego) do listopada 2012 r. z ogólnego stanu zdrowia.

N podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy — Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gorzowie Wlkp. Uznał, że odwołanie ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie, podnosząc, że istotnym w sprawie było ustalenie i rozstrzygnięcie czy ubezpieczona spełnia warunki niezbędne do uznania czy i od kiedy jest osobą co najmniej częściowo niezdolną do pracy oraz charakteru tej niezdolności tj. czy jest trwała, czy okresowa.

Sąd Okręgowy wydając rozstrzygnięcie oparł się głównie na opiniach biegłych II i III zespołu tym bardziej, że były zgodne co do tego, że ubezpieczona jest osobą częściowo niezdolną do pracy najwcześniej od marca 2009 r., a więc w okresie ustalonym także w postępowaniu przed organem rentowym. Opinie były, zdaniem Sądu, przekonujące, a biegli rzetelnie ocenili faktyczny stan zdrowia badanej i wysnuli odpowiednie wnioski.

Sąd meriti podkreślił, że ocena niezdolności do pracy przebiega w płaszczyznach medycznej, gdzie brany jest pod uwagę charakter i przebieg procesów chorobowych oraz ich wpływ na stan czynnościowy organizmu oraz socjalnej „ na której uwzględnia się posiadane kwalifikacje, wiek, zawód i wykonywane czynności i warunki pracy oraz możliwość dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwość przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie i rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe (zob. Wyrok SN z 10.06.1999r II UKN 675/98 OSNP 1000/16/624).

Pierwszy zespół biegłych uznał ubezpieczoną za całkowicie niezdolną do pracy i wskazał, że ograniczenie zdolności do pracy wynika jedynie ze schorzeń układu ruchu. W związku z tym ubezpieczona, zdaniem biegłych, jest niezdolna do pracy na wysokości, przy maszynach w ruchu, do pracy stojącej, do pracy wymagającej sprawności kończyn górnych, zwłaszcza prawej, a więc niezdolna do pracy kucharki, sprzątaczką, strażnika, portiera. W ocenie ortopedycznej i neurologicznej stwierdzone zmiany w narządzie ruchu uniemożliwiają ubezpieczonej wykonywanie jakiegokolwiek pracy fizycznej a z braku kwalifikacji również pracy umysłowej, lecz z takim stanowiskiem nie zgodził się pozwany, a i Sąd Instancji nie zaakceptował takiego orzeczenia albowiem „jego zdaniem, fakt posiadania wykształcenia średniego ogólnokształcącego, jak w przypadku ubezpieczonej, nie może być uznany za podstawę wniosku, że jest ona w związku z tym całkowicie niezdolna do wykonywania prac umysłowych.

Sąd Okręgowy podzielił prezentowany wielokrotnie pogląd Sądu Najwyższego, że samo stwierdzenie zaistnienia stanów chorobowych nie stanowi przesłanki do uznania niezdolności do pracy, a także że „o niezdolności do pracy nie decyduje sam fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (...)”, - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 01.12.2001r. II UKN 113/00, OSNP 2002/14/343.

Wobec braku akceptacji opinii I zespołu biegłych Sąd dopuścił dowód z opinii kolejnych dwóch zespołów, które były zgodne co do uznania, że ubezpieczona jest osobą częściowo niezdolną do pracy od 31.03.2009 r. (II zespół), a nawet od 09.09.2011 r. (III zespół biegłych), choć z ustaleniem, że w marcu 2009 r. taka niezdolność także mogła występować. Biegli z III zespołu wskazali m.in., że niezdolność ubezpieczonej do pracy spowodowana jest głównie niedawno przebyłym zabiegiem operacyjnym kolana prawego z ograniczeniem jego ruchomości i znacznym zanikiem mięśni uda. Nie wykluczali jednak, że z powodu zmian zwyrodnieniowych stawu kolanowego prawego z przyparciem rzepki, które były powodem leczenia izolacyjnego, ubezpieczona mogła być częściowo niezdolna do pracy. Dodali też, że częściowa niezdolność do pracy mogła istnieć od 2009 r. zgodnie z oceną II zespołu biegłych sądowych. Biegli podnieśli, że stwierdzone zmiany w obrębie stawu biodrowego lewego i nadgarstka prawego nie powodują istotnego upośledzenia ograniczającego zdolności do pracy. Schorzenia emocjonalne typu neurasteniczno- subdepresyjnego naruszają jedynie w stopniu minimalnym funkcje organizmu wnioskodawczyni i nie dają podstaw do stwierdzenia choćby częściowej niezdolności do zatrudnienia.

Sąd I instancji wskazał, że postępowanie dowodowe służy dostatecznemu wyjaśnieniu okoliczności spornych i temu celowi jest podporządkowane. Jego dysponentem jest Sąd w takim znaczeniu, że to on decyduje o potrzebie przeprowadzenia dowodu zarówno wskazanego przez stronę jak i z urzędu. W ocenie Sądu brak było przesłanek, aby dopuszczać kolejny dowód z opinii biegłych, w sytuacji gdy ocena stanu zdrowia dokonana przez biegłych nie budziła już wątpliwości i była wystarczająca do rozstrzygnięcia istoty sprawy.

Sąd oddalił wnioski ubezpieczonej zmierzające do ustalenia jej aktualnego stanu zdrowia oraz kwestionujące fakt, że biegli nie przeprowadzili badań stanu żył ubezpieczonej albowiem to na ubezpieczonej jako stronie postępowania ciąży obowiązek udowodnienia za pomocą dostarczanych dowodów zasadności zgłoszonego żądania zgodnie z dyspozycją art. 232 kpc. Natomiast okoliczność pogarszającego się stanu zdrowia może mieć znaczenie w przypadku wystąpienia przez ubezpieczoną z nowym wnioskiem do organu rentowego.

W związku z tym, iż ubezpieczona nie spełniała wszystkich przesłanek przepisu art. 57 ustawy z dnia 17.12. 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych warunkujących przyznanie prawa do renty, Sąd na podstawie art. 477 1 kpc oddalił odwołanie, uznając prawidłowość wydanej przez organ rentowy decyzji.

Z uwagi na fakt reprezentowania ubezpieczonej przez pełnomocnika z urzędu Sąd na podstawie § 11 ust. 2 i § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) orzekł o przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Nie obciążył także ubezpieczonej kosztami procesu na rzecz pozwanego uznając, że jej sytuacja zdrowotna i materialna uniemożliwiają jej pokrycie takich kosztów zgodnie z dyspozycją art. 102 kpc.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodziła się ubezpieczona **wnosząc apelację** i zarzucając naruszenie przepisu art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie a w konsekwencji bezzasadne oddalenie odwołania ubezpieczonej. Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie ubezpieczonej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od dnia 31 marca 2009 r. do dnia 31 marca 2012 r. ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji oraz o przyznanie pełnomocnikowi procesowemu ubezpieczonej (pomoc prawna przyznana z urzędu) kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu przed Sądem II Instancji wraz z oświadczeniem pełnomocnika, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części.

W uzasadnieniu ubezpieczona, reprezentowana przez pełnomocnika wskazała, że w jej ocenie Sąd I instancji oddalając to odwołanie naruszył przepis art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie a w konsekwencji bezzasadnie oddalenie odwołania ubezpieczonej w sprawie. Zdaniem ubezpieczonej, Sąd przy wydaniu zaskarżonego wyroku w ogóle nie uwzględnił faktu „że ubezpieczona legitymowała się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z dnia 13 listopada 2009 r. a taki stan niepełnosprawności koreluje z opinią pierwszego zespołu biegłych z dnia 7 września 2010 r., ustalającą całkowitą niezdolność do pracy ubezpieczonej. W tej sytuacji ubezpieczona zasadnie powinna uzyskać prawo do renty (za okres od dnia 31 marca 2009 r. do dnia 31 marca 2012 r.) bez względu na to „czy niezdolność do pracy powstała w okresie ubezpieczenia albo 18 miesięcy po jego ustaniu – gdyż spełniała przesłanki opisane w art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ma bowiem co najmniej 20 letni okres ubezpieczenia i jest całkowicie niezdolna do pracy. Ubezpieczona wskazała, że zgodnie z art. 4 ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Natomiast zgodnie z zapisem art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy. Powyższego nie uwzględnił przy orzekaniu Sąd I Instancji przy wydaniu z wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy dokonał istotnych ustaleń faktycznych, a następnie wyprowadził z nich należycie uzasadnione wnioski. Z tych względów Sąd Odwoławczy nie widział potrzeby ich uzupełniania, czy korygowania.

Pomiędzy stronami spornym pozostawało to, czy ubezpieczona spełnia wszystkie przesłanki konieczne do nabycia prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Przeprowadzone przez Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe na okoliczność stanu zdrowia wnioskodawczyni uznać należy za precyzyjne i w pełni wyczerpujące. Opierając się właśnie głównie na tych opiniach Sąd I instancji uznał B. A. za osobę częściowo niezdolną do pracy. Z uwagi na to, że częściowa niezdolność do pracy bez spełnienia pozostałych ustawowych przesłanek, niezbędnych do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy tj. pięcioletniego okresu ubezpieczenia w dziesięcioleciu poprzedzającym złożenie wniosku albo powstania niezdolności do pracy nie daje podstaw do przyznania świadczenia rentowego, zarówno zaskarżoną decyzję, jak i wyrok Sądu I instancji należy uznać za słuszne. Zarzuty apelującej mające wykazać, iż w rzeczywistości jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy są, w ocenie Sądu II instancji pozbawione merytorycznego uzasadnienia, traktować je należy wyłącznie w kategorii nieuzasadnionej polemiki z rzetelną oceną zgromadzonego materiału dowodowego.

W związku z treścią apelacji koniecznym jest wskazanie, że podstawą ubiegania się o świadczenie rentowe - na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - nie jest wykazanie istnienia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, lecz udowodnienie takiego naruszenia sprawności organizmu, które prowadzi do utraty co najmniej w znacznym stopniu zdolności do wykonywania pracy zarobkowej w ramach posiadanych kwalifikacji i nie rokuje odzyskania zdolności po przekwalifikowaniu.

Apelująca, ubiegając się o rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, winna w toku procesu przed sądem pierwszej instancji, ewentualnie najpóźniej przed Sądem Apelacyjnym, z uwzględnieniem ograniczeń dowodowych z art. 381 k.p.c., wykazać, że według stanu rzeczy na dzień wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego stan jej zdrowia był na tyle poważny, iż uniemożliwiał wykonywanie pracy czy prac zgodnych z posiadanymi kwalifikacjami. Należy jednak zastrzec, że niemożność wykonywania pracy w wyuczonym zawodzie nie jest równoznaczna z niezdolnością

do pracy w rozumieniu art. 12 i 13 ustawy emerytalno-rentowej. Naruszenie sprawności organizmu oceniane jest pod kątem możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji. Przy czym, naruszenie sprawności organizmu w znaczeniu medycznym nie jest równoznaczne z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach społecznych. O niezdolności do pracy nie decyduje sam fakt wystąpienia chorób, ale takie ich nasilenie, które znacznie utrudnia czy wręcz uniemożliwia funkcjonowanie w środowisku zawodowym.

Schorzenia czy dysfunkcje organizmu same przez się nie przesądzają o takim stopniu naruszenia sprawności organizmu ubezpieczonego, aby można było uznać, że faktycznie nastąpiła utrata zdolności do pracy, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami lub utrata zdolności do jakiegokolwiek pracy. Istnienie schorzeń powodujących konieczność pozostawania w stałym leczeniu także nie stanowi samodzielnej przyczyny uznania częściowej niezdolności do pracy, chociaż w pewnych okresach wymaga czasowych zwolnień lekarskich.

W zakresie stopnia naruszenia sprawności organizmu i jego wpływu na możliwość kontynuowania pracy wypowiadają się biegli sądowi lekarze medycyny o specjalnościach z dziedzin adekwatnych do zgłaszanych przez ubezpieczoną schorzeń, biorąc pod uwagę regulacje art. 13 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, w myśl którego przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się:

- 1) stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- 2) możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Jak więc wynika z powyższego, oceny stanu zdrowia dla celów rentowych dokonuje się według stanu faktycznego na dzień wydania zaskarżonej decyzji, czyniąc to na dwóch płaszczyznach:

- a) medycznej, gdzie brany jest pod uwagę charakter i przebieg procesów chorobowych oraz ich wpływ na stan czynnościowy organizmu (element biologiczny, tj. stopień naruszenia sprawności organizmu) oraz
- b) socjalnej, przy której uwzględnia się posiadane kwalifikacje, wiek, zawód, wykonywane czynności i warunki pracy oraz możliwość dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwość przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie i rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe (element ekonomiczny).

W opinii z dnia 7 września 2010 roku biegli sądowi z zakresu psychiatrii, kardiologii, neurologii, ortopedii i medycyny pracy stwierdzili, że ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy od 31 marca 2009 roku. Uzasadniając opinie biegli wskazali, że ograniczenie zdolności do pracy wynika jedynie ze schorzeń układu ruchu, w związku z czym ubezpieczona jest niezdolna do pracy na wysokości, przy maszynach w ruchu, do pracy stojącej, do pracy wymagającej sprawności kończyn górnych, zwłaszcza prawej, czyli do pracy kucharki, sprzątaczkii, strażnika i portiera.

W opinii z dnia 27 czerwca 2011 roku biegli z zakresu ortopedii, neurologii i medycyny pracy, po rozpoznaniu schorzeń układu ruchu, uznali, iż ubezpieczona, jako osoba z wykształceniem średnim z maturą jest jedynie częściowo niezdolna do pracy od 31 marca 2009 roku. Również autorzy opinii z dnia 12 marca 2012 roku, biegli z zakresu nefrologii, ortopedii, neurologii, psychiatrii i medycyny pracy, uznali wnioskodawczynię za jedynie częściowo niezdolną do pracy, **w kontekście posiadanego wykształcenia**, od dnia 9 września 2011 roku do listopada 2012 roku.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo oparł swoje orzeczenie na opinii z dnia 27 czerwca 2011 roku (II zespół biegłych sądowych) oraz opinii z dnia 12 marca 2012 roku (III zespół biegłych sądowych), jednocześnie pomijając ustalenia opinii pierwszego zespołu biegłych sądowych, którzy uznali ubezpieczoną za osobę całkowicie niezdolną do pracy, podnosząc, iż stwierdzone zmiany w narządzie ruchu uniemożliwiają ubezpieczonej wykonywanie pracy fizycznej, a z braku kwalifikacji również pracy umysłowej. Nie sposób zgodzić się z twierdzeniem biegłych, żeB.

A. nie posiada kwalifikacji do wykonywania pracy umysłowej, albowiem posiada wykształcenie średnie ogólne, to raz, a dwa, z powodzeniem przez wiele lat wykonywała pracę biurową.

W miejscu tym wskazać należy, iż definicję niezdolności do pracy zamieszczono w przepisie art. 12 ustawy rentowej, w którym wskazano, iż niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, zaznaczając iż całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, natomiast częściowo niezdolną do pracy - osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Z całkowitą niezdolnością do pracy mamy zatem do czynienia w sytuacji utraty zdolności do wykonywania jakiejkolwiek pracy, przy czym zgodnie z art. 13 ust. 4 zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy. Przesłanka niezdolności do jakiejkolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (wyrok SN z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 369). Oznacza to, że możliwość uznania całkowitej niezdolności do pracy jest wykluczona przy zachowaniu choćby ograniczonej zdolności do pracy w tzw. normalnych warunkach. Częściowa niezdolność do pracy jest natomiast wynikiem utraty w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Wyjaśnić przy tym należy, iż o częściowej niezdolności do pracy nie decyduje sam fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (vide: wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2000 r., sygn. akt II UKN 113/00; publ. OSNAP 2002/14/343). Wymóg utraty zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami w stopniu znacznym wskazuje zatem na możliwość zachowania nieznaczącej zdolności do pracy.

W świetle brzmienia przywołanych na powyżej przepisów, zważyć należy, że orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy nie wymaga stwierdzenia, że osoba ubezpieczona nie może pracować w jakimkolwiek zawodzie, a jedynie przesądzenia, że nie może ze względu na stan zdrowia, pracować w zawodzie (na stanowisku pracy) zgodnym z jej kwalifikacjami. Ratio legis wyodrębnienia tej przesłanki stanowi wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczeni o wyższych kwalifikacjach po utracie zdolności do ich zarobkowego wykorzystania zmuszeni byłiby podjąć pracę niższej kwalifikowaną, do której zachowali zdolność, wobec braku środków do życia. W wyroku z dnia 15 września 2006 r. (sygn. I UK 103/2006, Lex Polonica nr 1160068) Sąd Najwyższy wskazał, że ubezpieczony może być uznany za częściowo niezdolnego do pracy, gdy zachował zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (np. niewymagającej żadnych kwalifikacji), lecz jednocześnie utracił w znacznym stopniu zdolność do wykonywania pracy, do której posiada kwalifikacje. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd zauważył przy tym, że wyjaśnienie treści pojęcia „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” wymaga uwzględnienia zarówno kwalifikacji formalnych (czyli zakresu i rodzaju przygotowania zawodowego udokumentowanego świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacji rzeczywistych (czyli wiedzy i umiejętności faktycznych, wynikających ze zdobytego doświadczenia zawodowego). Przy ocenie niezdolności do pracy dla celów rentowych bardziej istotne są kwalifikacje rzeczywiste, gdyż ocena ta sprowadza się do stwierdzenia, w jakim stopniu wiedza i umiejętności, którymi dysponuje ubezpieczony, mogą być wykorzystane przez niego w pracy pomimo zaistniałych ograniczeń sprawności organizmu. Tym samym dla ustalenia „poziomu posiadanych kwalifikacji” w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy rentowej nie wystarcza stwierdzenie, że pracownik wykonywał przez pewien okres daną pracę, lecz należy wykazać, że uzyskał w ten sposób rzeczywiste umiejętności, mające wpływ na jego karierę zawodową, np. decydujące o uzyskiwaniu wyższych zarobków niż pracownicy mający takie same kwalifikacje formalne, przesądzające o awansach lub możliwościach znajdowania nowego miejsca pracy.

Powracając na grunt analizowanej sprawy wskazać należy, iż z poczynionych ustaleń wynika, że ubezpieczona posiada wykształcenie średnie pełne – bez zawodu. Zważyć także należy, iż co prawda przez znaczną część aktywności zawodowej ubezpieczona wykonywała pracę fizyczną, wymagającą pełnej sprawności układu ruchu, niemniej pracowała również jako pracownik umysłowy (referent, referent eksploatacyjny, instruktor organizacyjno-

gospodarczy, inspektor w dziale reklamacji, st. referent). W tej sytuacji Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że B. A. jest osobą jedynie częściowo niezdolną do pracy, albowiem pomimo rozpoznanych schorzeń układu ruchu, zachowała zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Niewątpliwym bowiem jest, iż schorzenia ortopedyczno-neurologiczne na jakie cierpi ubezpieczona dyskwalifikują ją jedynie od możliwości podjęcia lekkich i ciężko średnich prac fizycznych. W świetle zaś opinii biegłych sądowych (co istotne, również biegli I zespołu podkreślili, że ograniczenie zdolności ubezpieczonej do pracy wynika jedynie ze schorzeń układu ruchu) ubezpieczona bezsprzecznie zachowała zdolność do podjęcia pracy umysłowej. Z tego też względu, w rozpoznawanej sprawie nie można mówić o całkowitej niezdolności w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach.

Okoliczność, że ubezpieczona legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, również nie podważa wniosków opinii z dnia 27 czerwca 2011 roku oraz z dnia 12 marca 2012 roku sporządzonych w sprawie. Podkreślić należy, że orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może mieć wpływ na ustalenie niezdolności do pracy, ale nie jest to wpływ przesądzający (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 280/07, Lex nr 442888). Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach, które Sąd Apelacyjny w całości podziela wyjaśnił, że brak podstaw do utożsamiania pojęć prawnych „niezdolności do pracy” (art. 12 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej) oraz „niepełnosprawności” (art. 1 i art. 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), skoro każde z tych pojęć posiada odmienną definicję legalną. Orzekanie w sprawie ustalenia stopnia „niezdolności do pracy” oraz w sprawie ustalenia stopnia „niepełnosprawności” należą do innych organów i stanowić mają konieczną przesłankę prawną dla ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń lub uprawnień (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, OSNP 2004/12/213 oraz z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004/19/340). Definicja prawna pojęcia „niepełnosprawności” ujęta została szerzej aniżeli definicja prawna pojęcia „niezdolności do pracy”. W konsekwencji każda osoba, która uzyskała orzeczenie „o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy” jest uznawana równocześnie za „osobę niepełnosprawną”, ale nie każda osoba „niepełnosprawna” staje się automatycznie „osobą niezdolną do pracy”. Mimo podobieństwa definicji, stwierdzenie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame ze stwierdzeniem niezdolności do pracy, a tylko niezdolność do pracy jest równoznaczna z niepełnosprawnością. Możliwe jest też niestwierdzenie niezdolności do pracy przy stwierdzeniu umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004/19/340). W niniejszej sprawie biegli sądowi w sposób jednoznaczny uznali ubezpieczoną za osobę częściowo niezdolną do pracy mimo istnienia schorzeń ortopedyczno-neurologicznych, nefrologicznych oraz psychiatrycznych. Występujące z tego tytułu dolegliwości nie umożliwiają bowiem B. A. podjęcia pracy umysłowej, która odpowiadać będzie wykształceniu, którym się legitymuje.

Reasumując, prawidłowo sąd I instancji wskazał, iż ubezpieczona nie spełniła łącznie przesłanek do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe, apelację ubezpieczonej uznano za nieuzasadnioną i dlatego na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny oddalił ją w całości.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd II instancji w punkcie II sentencji wyroku Sąd przyznał radcy prawnemu T. K. od Skarbu Państwa kwotę 120 złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, wyliczoną zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 11 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.